

Een formidabel boek, gebaseerd op historische feiten

De Indische roots van Robin Raven

Robin Raven. (2020). *De laatste reis van Garoeda*. Omniboek. Isbn 978 94 019 1645 5, € 19,99, 240 blz.

Robin Raven (Haarlem, 1962) schreef meerdere boeken over Nederlands-Indië. Hij is een echte verhalenverteller en met *Strijd in het regenwoud* (2007), een historisch jeugdverhaal over het naoorlogse Nederlands-Indië waar de Indonesiërs strijden voor hun vrijheid, werd hij zelfs genomineerd voor de Thea Beckmanprijs, de prijs voor het beste historische jeugdboek. In 2011 verscheen van hem een hedendaags verhaal over een jongen met het syndroom van Asperger (*Olifanten in mijn kop*), en in 2015 en in 2017 volgden *Het geheim van de magische X-app* en *Het geheim van de gouden hagedis*, twee avontuurlijke verhalen bedoeld voor met name de jongere lezers.

Dit jaar keerde Robin Raven terug naar zijn roots en vond hij de inspiratie voor een jeugdroman waarin hij opnieuw de verbinding zoekt met zijn Indische afkomst. Het bleek een gelukkige keuze, want *De laatste reis van Garoeda* is wat mij betreft het beste van wat Raven tot nog toe schreef, een boek waarin alles op zijn plaats valt en waarmee de auteur laat zien dat zijn schrijftalent volledig tot wasdom is gekomen.

Bandoeng

De geschiedenis begint in Bandoeng in het jaar 1942. Daar woont Meiske (roepnaam voor Elske Getruda Maria de Jong),

elf jaar oud, met haar vier jaar oudere broer Jan en haar ouders. Het is Meiskes verjaardag, maar die begint slecht omdat ze zojuist is ontwaakt uit een nachtmerrie. Het wordt het begin van een bijzondere dag. Nog diezelfde ochtend heeft Meiske in de tuin bij de vijver een onverwachte ontmoeting met een onbekende jongen van haar leeftijd. Meiske noemt de jongen David, omdat hij evenals de Bijbelse figuur in het bezit is van een kapult. David is anders. Dat zie je direct aan zijn donkergekleurde linkeroog, diepzwart van de pupil tot en met de iris en het oogvlies eromheen. Later in het verhaal zal Meiske deze geheimzinnige verschijning Boetje noemen.

Naarmate de dag vordert, wordt al snel duidelijk dat iedereen Meiskes verjaardag lijkt te zijn vergeten. Paatje, haar vader, is alleen maar humeurig, en mammie en Jan zitten bij tante Jetske. De gebeurtenissen keren gelukkig enigszins ten goede wanneer Jan haar een miniatuurbeeldje schenkt van Garoeda, de gevederde vogelgod. Het beeldje moet haar beschermen. Jan noemt het dan ook een geluksbrenger.

In de dagen die volgen, wordt in Bandoeng de sfeer als gevolg van een Japanse invasie snel grimmiger. De Indonesische bevolking zet zich in toenemende mate af, niet alleen tegen de hardwerkende Chinezen, maar ook tegen de Nederlanders. De bezetters wakkeren de nationalistische gevoelens van de Indonesiërs verder aan, en het wordt er voor de Nederlanders niet veiliger op.

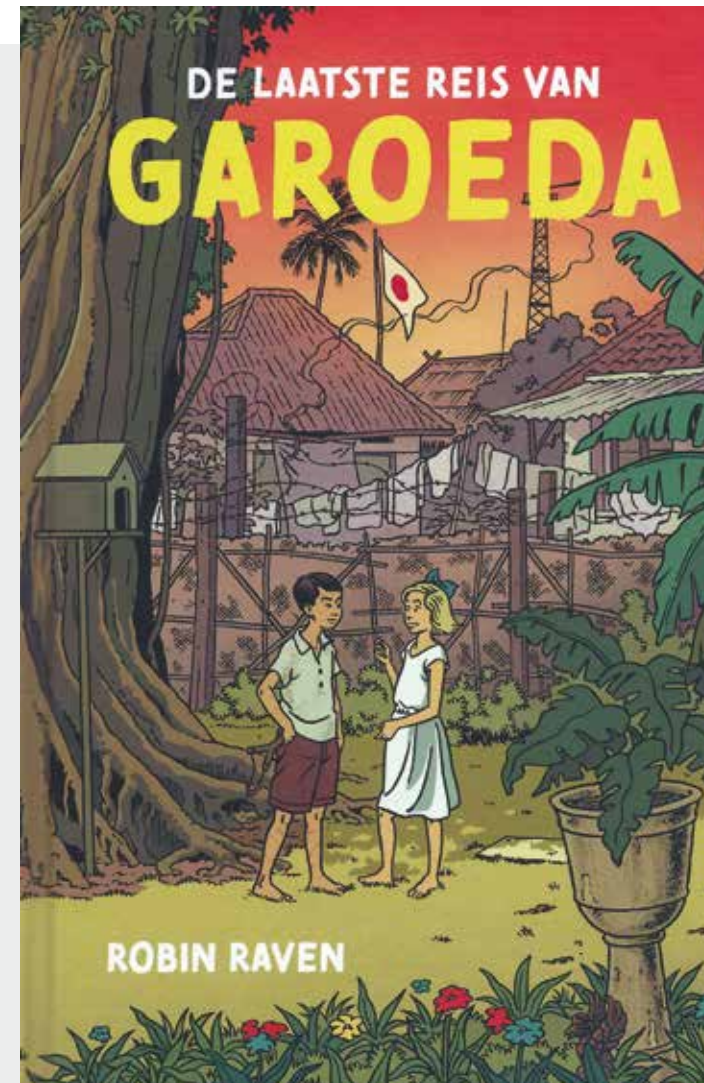
Er gaan verhalen over onthoofdingen, en Meiske en Jan zien met eigen ogen hoe Japanse soldaten hun buurman oom Allard met stokken mishandelen.

Jan en paatje verdwijnen, net als veel andere mannen, van het ene op het andere moment van het toneel. Meiske mist haar broer enorm en ze vindt vaker troost bij Boetje. Op een dag worden Meiske, haar moeder en alle andere vrouwen door de Japanners overgebracht naar een wijk omheind met prikkeldraad. Daar, onder mensonterende omstandigheden, worden Boetje en het beeldje van Garoeda steeds belangrijker voor Meiske. Ze geven haar, ondanks alle gruwelijkheden en ontberingen, kracht en moed.

Pergi! Pergi!

In het tweede deel van *De laatste reis van Garoeda* maken we een tijdsprong van drie jaar naar het laatste oorlogsjaar 1945. De Japanners hebben zich overgegeven, en met medewerking van het Rode Kruis wordt het vrouwenkamp onttruimd. Meiske en haar moeder worden herenigd met Jan. Paatje heeft de oorlog niet overleefd. Wat volgt, is een lange en gevaarlijke reis via meerdere kampongs terug naar Bandoeng.

Het politieke klimaat is voor altijd veranderd. Het nieuwe credo is 'Merdeka Indonesia'. Een meerderheid van de Indonesische bevolking keert zich nu openlijk tegen de Nederlanders. Leuzen als 'Andjin Belanda. Pergi! Pergi!' ('Nederlandse hond. Ga weg! Ga weg!')

zijn niet van de lucht. Het is duidelijk dat Meiske de steun van Boetje en Garoeda nog lang niet kan missen.

Terug in Bandoeng blijkt het ouderlijk huis van Meiske veranderd in een bouwval. De situatie wordt onhoudbaar als de plaatselijke Javaanse vrijheidsstrijders zich keren tegen Meiske en de haren. Ze vinden tijdelijk onderdak in het huis van een oud-verzetstrijder, meneer Molenaar. Van daaruit reizen ze verder naar Batavia, waar de boot wacht voor de overtocht naar Holland.

Tijdens de overtocht wordt Meiske ernstig ziek. De doodzieke Meiske gaat in quarantaine en ze wordt bijna gek van eenzaamheid. Zelfs Boetje laat niets meer van zich horen. Zodra Meiske weer

is aangesterkt komen de verhalen. Jan blijkt te worstelen met een groot schuldcomplex. Hij voelt zich schuldig over de dood van zijn vader, die door de Japanners werd gedood nadat hij de schuld op zich nam van iets wat Jan had gedaan: het stelen van een stuk fruit. Meiske komt ook aan de weet dat zij een tweelingbroertje had. Hij stierf door zuurstofgebrek vlak na de geboorte en werd in stilte begraven op de plek waar Meiske haar eerste ontmoeting had met David. Zijn naam was Boetje en hij ligt begraven onder een naamloze steen.

Formidabel

Robin Raven schreef een formidabel boek, gebaseerd op historische feiten.

De lezer maakt alle gebeurtenissen mee door de ogen van Meiske en dat geeft deze geschiedenis een bijzondere sfeer. De hoofdpersoon ziet de wereld om zich heen ingrijpend veranderen. Alle zekerheden die Meiske had, vallen weg en het is nauwelijks te bevatten wat dit doet met een jong kind.

De wijze waarop Raven de hoofdpersoon portretteert, dwingt respect af. Hij spaart de lezer niet als het gaat om alle ontberingen die Meiske en haar familie moeten doorstaan. Subtiel bouwt de schrijver de spanning op in prachtige taal met ogenschijnlijk eenvoudige zinnen die een enorme kracht en veelzeggendheid verbergen. Door de ogen van Meiske zien we de wereld steeds kleiner worden. Ze klampt zich vast aan kleine, alledaagse zaken en datgene wat haar vertrouwd is.

Als kers op de taart is *De laatste reis van Garoeda* voorzien van een bijzonder fraaie omslagillustratie van Peter van Dongen, getekend in de stijl van de klare lijn, de tekenstijl zoals Hergé, de geestelijk vader van Kuifje, die ooit hanteerde.

Werkelijk alles klopt in deze verzorgde uitgave. *De laatste reis van Garoeda* is zonder enige twijfel een juweel van een verhaal. Stilistisch buitengewoon sterk. Raven op z'n best! Een aanrader voor de meer ervaren lezer van twaalf jaar en ouder. ■

Rob van Veen

Voor meer informatie over deze maar ook andere boeken, ga naar <robsjeugdboekenblog.blogspot.com>.